

טרוויה

1. לפני התנתו גלה זלמן כי הוא ילד מאמץ, הוא חפש וחיפש - עד שמצא מי הם הוריו האמתיים. האם זלמן פטור מלכבד אותם - כי לא גדלו אותו כל השנים?

- זלמן מחוייב לכבד אותם, ולא משנה אם גדלו אותו.
- זלמן פטור, כי לא הם חינוכו אותו.
- תלוי אם יש לזלמן קשר טוב איתם.
- אם הם עשירים וגרים בוילה יפה - מומלץ לכבד אותם.

2. יעקב הוא בחור ישיבה חשוב. הגבאי ביישיבה רוצה לקרוא לו לעליה לתורה, אכל הגבאי אינו יודע את שם אביו. האם מתר ליעקב לומר את השם של אבא במקרה כזה?

- אם אבא של יעקב קנה לו כובע חדש לפסח - אסור משום הכרת הטוב.
- מותר לומר 'יעקב בן רבי פלוני' - עם כינוי כבוד.
- כאשר מדובר בדבר מצווה כמו עליה לתורה - אין חולקים כבוד לאבא, ומותר בלי שום כינוי כבוד.
- בקול - יאמר עם כינוי כבוד, בשקט - יכול לומר את שם אביו סתם.

3. אבא של שפרה נקראת 'הדסה'. האם מתר לשפרה לספר שבקרה אתמול חולים בבית החולים 'הדסה' - או שיש בזה חסר כבוד?

- אסור לשפרה לספר על כך, כי זה ביזיון לאימה.
- מותר, כי כולם מבינים שהיא מדברת על בית החולים.
- שפרה צריכה לבקש רשות מאימה.
- מותר לספר רק לחברות קרובות.

4. כשאתה נצרך לומר את שם אבך, האם על פי הלכה אתה מחייב לומר 'אבי מורי רבי פלוני'?

- ראוי לומר כך, אבל אם לא אמר - אין בזה איסור.
- רק בפני אביו חייבים להגיד 'אבי מורי'.
- לחברים של אבא שמכירים אותו בשמו - אינו מחוייב לומר 'אבי מורי', אבל לחברים בגילו - מחוייב לומר כך.
- אין שום עניין להגיד כך, רק בברכת המזון 'הרחמן הוא יברך את אבי מורי'.

5. אבא של חזקיהו קנה מקום לימים הנוראים בבית הכנסת. באמצע התפלה הוא בקש מבנו שישב על מקומו כי הולך לפתיחת הארון. חזקיהו הלך לשאל את רב בית הכנסת האם מתר לו לשבת על מקום אביו. מה השיב לו הרב?

- סיפר לו בשם החפץ חיים שאמר על כך 'איני יודע אם מותר'.
- הרב פסק: ודאי שמותר! כי אבא אמר בפירוש שזה בסדר!
- הרב אמר לחזקיהו שבשום אופן אסור, כי אב אינו יכול למחול על כבודו.
- הרב אמר: מותר לשבת עד חצי שעה.

6. המתמידים של זאב מתקים בעזרת הנשים. האם מתר לזאב לשבת על מקום שרשום עליו השם של אמו?

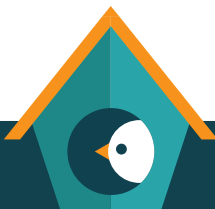
- למה לא? אמא ודאי תשמח שלומדים תורה על המקום שלה!
- התורה אוסרת לעשות כך.
- אם אמא מגיעה כל שבת - אסור, ואם מגיעה רק בזמנים מיוחדים - מותר.
- בדיעבד מותר, שהרי לא ניכר שיושב על מקום אימו - כי הילדים סביבו לא יודעים שזה מקומה!

7. יצחק שם לב שיש כפה אנשים הרוצים לתפס את המקום הקבוע של אבא. מה יעשה?

- אסור לו לשבת על המקום - ולכן עדיף שלא יתקרב למקום.
- יניח כובע או מעיל על הכיסא.
- יצחק מחויב לשבת כדי להציל את כבוד אביו.
- יושיב את אחיו הקטן - מתחת לגיל חינוך.

8. מתר לשבת או לשכב על מטה של אבא?

- מותר רק בשעות היום.
- מותר, כי מיטה זה לא כיסא.
- לא משנה כיסא או מיטה או כורסה. אסור!
- נחלקו הפוסקים, ונראה שהמנהג להקל.

9. אבא של יוסי קנה שלחן חדש ורחב. האם בסעודת השבת מתר ליוסי להתישב ליד אבא - או שאסור לשבת בראש השלחן?

- אם יוסי הוא ביישן - מותר.
- אסור ליוסי לשבת בראש השולחן בשום אופן.
- מותר ליוסי לשבת בראש השולחן.
- אם מרגיש חשוב - אסור, אבל אם זוכר שאבא הוא כמו מלך בשבילו - מותר.

10. באמצע שיחה טלפונית עם חבר רואה חיימקה שאביו מתקשר. האם יעבר לשיחה עם אביו - או עדיף לסיים את השיחה כי זה יכול חלילה לפגוע בחבר?

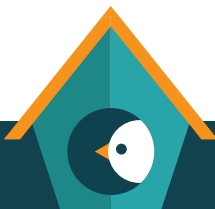
- החבר עלול להיעלב, ולכן יסיים מהר ואז יתקשר שוב לאבא.
- אם אבא של חיימקה אינו מקפיד על כך - מותר לו לסיים לשוחח עם החבר.
- אין זה מכובד לדחות את אביו - וחייב לעבור שיחה!
- נחלקו אחרוני הפוסקים בזה.

11. יחיאל מקים את ההלכה ונעמד בכל פעם שאביו נכנס הביתה. האם מתר ליחיאל להשען על כסא או סלם כשהוא נעמד?

- חייבים לעמוד זקוף, ולכן אסור.
- מותר!
- רק אם יחיאל לא מרגיש טוב חלילה.
- בדורנו לא חייבים לקום בפני אבא.

12. אתה אוהב מאד לשמע את קו הספורים. יום אחד באמצע ההאזנה הורף נכנסו הביתה, האם אתה מחיב לקום מהכסא - או שהם לא יבינו שזה לכבודם ולכן אין צורך?

- לא משנה אם הם יודעים או לא. אני מחויב לעמוד לכבודם.
- צריך לנתק את השיחה ולרוץ לקראתם.
- ראוי לקום - כדי להתרגל לכבודם.
- הם ממילא לא יבינו שזה לכבודם, ולכן אין צורך.

13. אָבאָ שָׁל שְׁמוּלֵי לומד עד שְׁעוֹת הַלַּיְלָה הַמְּאַחֲרוֹת בְּבֵית לַיְלָה אֶחָד, כשעבר שְׁמוּלֵי בְּסֻלּוֹן, רָאָה שֶׁאָבאָ נֶרְדָּם עַל הַסֵּפֶר – דָּבָר שֶׁאָסוּר מִשׁוּם כְּבוֹד הַסֵּפֶרִים. הָאֵם יַעִיר שְׁמוּלֵי אֶת אָבִיו?

- יזמזם בשקט עד שאבא יתעורר.
- אין ספק שאבא ישמח אם שמולי יעירו - ולכן מותר.
- ימשוך את הספר ויסגור אותו.
- אסור לשמולי להעיר את אביו, כי כיבוד אב הוא מן התורה - וכבוד הספרים הוא רק דין דרבנן.

14. הוֹרְיוֹ שָׁל ר' שְׁלמה מְטָרִיחִים אוֹתוֹ מְאֹד. כָּל יוֹם הֵם מְבַקְשִׁים מִמֶּנּוּ בְּקִשׁוֹת שׁוֹנוֹת. הָאֵם מִתָּר ל' שְׁלמה לַעֲבֹר לָגוּר בְּעִיר אַחֲרֵת כְּדִי שִׁיִּפְסִיקוּ הוֹרְיוֹ לְהַטְרִיחוֹ (יֵשׁ לְהַדְגִּישׁ כִּי הוֹרְיוֹ הֵם אֲנָשִׁים נוֹרְמָלִים לְחֻלּוֹטִין)?

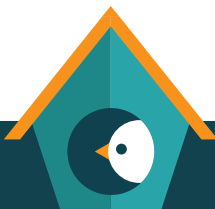
- מותר לעבור לעיר קרובה - ויבוא לבקרום לפעמים.
- בוודאי שאסור.
- אם הם מאוד מטריחים אותו - מותר.
- אם זה מפריע לפרנסה שלו - מותר.

15. ר' אהרן מְקַבֵּל טֵלְפוֹן מֵאִמּוֹ בְּאֲמִצָּע סֵדֶר לַמּוּד שָׁל 'תַּעֲנִית דְּבוּר'. הָאֵם מְחַיֵּב ר' אהרן לַעֲנוֹת לְאִמּוֹ?

- תלמוד תורה כנגד כולם ולכן לא יענה באמצע ה'סדר' - וכפי שראינו שיעקוב אבינו ויתר על כיבוד הורים בשביל לימוד התורה.
- חייב לענות לאמו! - רק יבקש ממנה בכבוד לאחר שיסיימו לדבר - שבפעם הבאה תתקשר לאחר ה'סדר'.
- אם זה טלפון פתאומי מותר - אבל אם מתקשרת הרבה, אסור.
- על ר' אהרן לבקש אישור מראש הכולל.

16. אָמָא שָׁל צְדוּקָה בְּקִשָּׁה מִמֶּנּוּ לְקַלֵּף שְׁלִשִׁים תַּפּוּחִים לְקוֹמְפוּט'. בְּאֲמִצָּע הָעֵבוֹדָה נִכְנָס אָבא וְהוֹרָה לְצְדוּקָה לְרוּץ לַמַּכְלָת. מַה יַעֲשֶׂה צְדוּקָה?

- יסיים לקלף את התפוחים ואז ירוץ בשמחה - כי אמא ביקשה לפני אבא.
- יפסיק הכול וירוך למכולת - כי כבוד אביו חשוב יותר (שהרי גם אמא של צדוק מחוייבת בכבוד אבא).
- אם זה מאוד דחוף לאמא - יסיים לקלף, אבל אם לא - שירוך מהר למכולת.
- לא משנה מה יעשה, כי בשניהם מקיים מצוות כיבוד ב ואם.

17. האם מתר לאבא לספר לילדים שנוסעים לשבת ל'סבתא רוחמה' כדי שיבינו שנוסעים אליה ולא לסבתא השנייה?

- בטח שמותר.
- מותר רק אם הילדים הם מתחת לגיל חינוך.
- מותר רק אם הילדים הם מתחת לגיל בר / בת מצווה.
- צריך לומר 'נוסעים לסבתא מירושלים' - ולא יזכיר את שמה - כי היא אמא שלו!

18. שימי הוא חתן ב'שבע ברכות'. הוא שואל: האם מתר לי לשבת על המקום של ה'שווער' (חמי)?

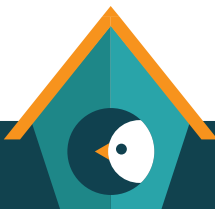
- אין הבדל בין אבא ל'שווער' (חותן), ובשניהם אסור.
- מותר לשימי לשבת על מקומו.
- מותר רק אם חותנו הוא אדם נוח לבריות.
- לאשכנזים מותר ולספרדים אסור.

19. צביקי למד בחידר שאסור לדבר כלום לאחר ברכת 'המפיל' בקריאת שמע - שעל המטה. האם מתר לו לענות לאביו ששואל אותו 'איך היה במסבת הסיום'?

- ברור שחייב - הרי זה מצווה דאורייתא.
- לא חייב לענות, ויכול לסמן שאוחז אחרי 'המפיל'.
- תלוי אם האבא יודע שאסור לדבר לאחר 'המפיל'.
- אם צביקי רואה שאביו שואל שוב ושוב - מותר.

20. "מאד חשוב שתגיע לבר המצוה של בן הדוד", הורה אבא לנתי, בחור הישיבה. האם נתי מחיב לבוא - אפילו אם הוא עסוק מאד?

- אם נתי לא מעוניין - הוא אינו מחויב להשתתף.
- נתי חייב לעזוב את ככל עיסוקיו ולבוא.
- מחויב לבוא רק לבני דודים ראשונים.
- אם הוא מכיר את בחור הבר מצווה - הוא מחויב לבוא.

21. אבא של הרשי אינו מרגיש טוב מאז ערב חנכה. הוא נח וישן במטה כמעט כל היום בחלשה. האם מתר להרשי להעיר אותו ולהזכיר לו להדליק נרות חנכה?

- הרשי חייב להעיר את אבא, כי זו מצווה חשובה.
- מחלוקת הפוסקים האם מותר להעיר את אבא - כי אולי אבא ישמח בזה.
- לכולי עלמא אסור להעיר אבא בשביל שום דבר.
- בנר חנוכה שהיא אור לעולם - חייבים להעיר (הלכה מיוחדת לנרות חנוכה).

22. נעם הוא בחור ביישיבה גדולה. בחצות הלילה, לאחר למווד מתוק, נזכר שעדין לא דבר עם הוריו היום - כפי שנוהג. הוא מספק אם הוריו ישנים או עדין ערים. האם מתר לו לטלפן הביתה?

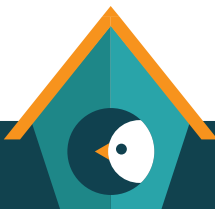
- יטלפן ויחכה שתי צלצולים, ואם לא עונים - ינתק מהר.
- עדיף שלא לקחת סיכון, ולכן לא יתקשר.
- מותר להתקשר, כי אולי הם ערים ומחכים לשיחת הטלפון שלו.
- יטלפן, כי אפילו אם הם ישנים - הם ישמחו לדבר איתו.

23. לוי נסע עם הדודים לטיול. באמצע סיור מרתק במפעל וופלים בצפון הארץ אבא מתקשרת לדודה ומבקשת לדבר עם לוי. האם לוי אמור לעצור בצד ולא להמשיך עד שיסיים את השיחה?

- אם אבא יכולה להרגיש שלוי לא מרוכז זה עלול לפגוע בה ולכן ברור שאסור - אלא אם מודיע מראש.
- מותר ללוי להמשיך בסיור המרתק - כי אבא וודאי מבינה שהוא עסוק.
- עדיף שיאמר לה "אין לי כוח לדבר עכשיו".
- הוופלים יותר מעניינים!

24. אבא של דוד עוסק בנקיון בנינים לפרנסתו. האם מתר לדוד, האחראי על ועד הבית בבנין שלו, להציע לאביו לנקות אצלם בתשלום?

- זו מלאכה שתבזה את אביו, ולכן אסור.
- מותר.
- מותר רק אם אבא של דוד דחוק מאוד לפרנסתו.
- עדיף שיסדר לאביו עבודה מכובדת אחרת - ולא יבוא לשאול אותנו שאלות הלכתיות שכאלה.

25. אלימלך מחליט להפתיע את הוריו היושבים בסלון, והוא מכניס אליהם בקבוק סודה קרה. האם קיים אלימלך מצוה אחת או שתי מצוות?

- אלימלך קיים רק מצווה אחת של 'כיבוד אב ואם'.
- אם הוא רוצה לזכות בשתי מצוות - עדיף שיכניס כוס נפרדת לאבא, יחכה שתי דקות - ואס יכניס גם לאימו.
- לכל השיטות קיים שתי מצוות.
- מחלוקת הראשונים.

26. מתי שמעו בני ישראל לראשונה על מצוות כבוד הורים?

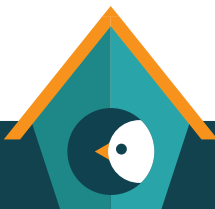
- במעמד הר סיני שמעו את מצוות 'כבד את אביך ואת אימך'.
- הם שמעו זאת ממשה רבינו במצרים.
- הם שמעו זאת במרה.
- כיבוד אב ואם היא מצווה דרבנן.

27. זכריה למד שיט שני חיובים: כבוד ההורים - ומורא מההורים. זכריה שואל: כמה מצוות קיים מתוך תרי"ג המצוות כשאני מכבד ונרא מהם? האם מדובר בשתי מצוות נפרדות - או במצוה אחת?

- מצווה אחד - כי שניהם מצווה אחת.
- תלוי אם יקיים זכריה מעשה אחד הכולל את שני החלקים.
- מחלוקת רש"י ותוספות.
- לכולי עלמא קיים שתי מצוות.

28. 'אשרי מי שלא חמאן' אמר רבי יוחנן. למה הכוונה?

- אשרי מי שנולד להורים חיים - ומסכן מי שנולד יתום, כי הוא מפסיד את מצוות כיבוד הורים.
- אשרי מי שלא כועס וחם מזג, כי הכעס הוא מידה מגונה.
- אשרי מי שלא נולד - כי קשה להתגבר על היצר הרע.
- אשרי מי שלא ראה את אביו ואימו - כי מתו קודם שגדל.

29. למה אמר רבי יוחנן 'אשרי מי שלא חמאן'?

- כי ליתום אין הורים שאוסרים עליו דברים מסוימים.
- כי מאוד קשה לכבד אותם כהלכה.
- כי ליתומים יש פינוקים מיוחדים.
- רבי יוחנן לא אמר דבר כזה.

30. חננאל למד שאצל הקדוש ברוך הוא חשוב כבוד אב ואם כמו כבוד ל':

- כמו כבוד לחסידים הראשונים.
- כמו כבוד לכהן גדול.
- כמו כבוד לדודים מחוץ לארץ.
- כמו כבוד השם בעצמו!

